

4. Предложенные упражнения являются частью профессионально-прикладной подготовки студентов для приобретения необходимых навыков будущих специалистов технических специальностей.

ПЕРСПЕКТИВЫ ДАЛЬНЕЙШИХ ИССЛЕДОВАНИЙ. В дальнейшем планируется совершенствования тренировочных комплексов координационных способностей и вида пространственно-временных параметров у студентов технических специальностей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Болтенкова О. М. Особливості організації професійно-прикладної фізичної підготовки дівчат у вищому навчальному закладі економічного напрямку / О. М. Болтенкова // Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет. журн. - Харків : ХДАФК, 2012. - № 4. - С. 16-19.

2. Бернштейн Е.А. О ловкости и ее развитии / Е.А. Бернштейн. – М. : Физкультура и спорт, 1991. – 228 с.

3. Болобан В.Н. Дидактическая система обучения спортивным упражнениям со сложной координационной структурой / В.Н. Болобан, Т.Е. Мистулова // Наука в олимпийском спорте. – 1995. – № 1. – С. 21–29.

4. Егорычев А.О., Пенцик Б.Н., Смирнова Ю.А. Здоровье студентов с позиции профессионализма // Теория и практика ФК. - 2002. - №2. - С.56.

5. Лях В.И. Координационные способности школьников. / В.И. Лях. – Минск : Польша, 1989. – 160 с.

6. Платонов В.Н. Теория спорта / Под ред. В.Н. Платонова. – К.: Вища школа, 1987. – 424 с.

7. Раевський Р. Т. Здоровье здоровый и оздоровительный образ жизни студентов / Р. Т. Раевський, С. М. Канишевский: [Под общ. ред. Р. Т. Раевского.] - О.: Наука и техника, 2008. - 556 с.

8. Чумакова Р.С. Профессионально - прикладная подготовка студентов. – . Р.С. Чумакова. - Киров: Изд-во АСА, 2008. – 332с.

9. Раевский, Р. Т. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов технических вузов: учебное пособие для втузов / Р. Т. Раевский. – М. : Высшая школа, 1985. – 136 с.

Без'язичний Б.І.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Без'язичний Б.І. Створення етичного освітньо-виховного середовища як важлива умова формування етичної компетентності майбутнього вчителя. Стаття присвячена проблемі визначення теоретичних засад створення етичного освітньо-виховного середовища як важливої умови формування етичної компетентності майбутнього вчителя. Автором розглянуто особливості середовищного підходу в освіті, який являє собою сукупність принципів і способів використання можливостей середовища в реалізації педагогічних цілей. Визначено, що освітнє середовище є сукупність умов, що впливають на функціональне і просторове об'єднання суб'єктів освітнього процесу, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки і реалізуються їхні особистісні, навчально-професійні і професійні потреби, інтереси і здібності; відпрацьовуються і синтезуються сучасні методи і методики навчально-виховного процесу. Виховний потенціал освітнього середовища виявляється у тому, що воно сприяє перетворенню зовнішніх ставлень у внутрішню структуру особистості, наповненню етично-естетичними цінностями суб'єктів навчання і виховання, розповсюдженню нових культурних цінностей, створює сприятливі умови для всебічного розвитку і саморозвитку особистості, стимулює групові інтереси, підсилює взаємостосунки, сприяє засвоєнню соціального досвіду і придбанню якостей, необхідних людині для життя тощо.

Ключові слова: середовище, середовищний підхід, етична компетентність, майбутній учитель.

Без'язичний Б.І. Создание этической образовательно-воспитательной среды как важное условие формирования этической компетентности будущего учителя. Статья посвящена проблеме определения теоретических основ создания этической образовательно-воспитательной среды как важного условия формирования этической компетентности будущего учителя. Автором рассмотрены особенности средового подхода в образовании, который представляет собой совокупность принципов и способов использования возможностей среды в реализации педагогических целей. Определено, что образовательная среда представляет собой совокупность условий, влияющих на функциональное и пространственное объединение субъектов образовательного процесса, между которыми устанавливаются тесные разноплановые групповые взаимосвязи и реализуются их личностные, учебно-профессиональные и профессиональные потребности, интересы и способности; отрабатываются и синтезируются современные методы и методики учебно-воспитательного процесса. Воспитательный потенциал образовательной среды выражается в том, что она способствует превращению внешних отношений во внутреннюю структуру личности, наполнению нравственно-эстетическими ценностями субъектов обучения и воспитания, распространению новых культурных ценностей, создает благоприятные условия для всестороннего развития и саморазвития личности, стимулирует групповые интересы, усиливает взаимоотношения, способствует усвоению социального опыта и приобретению качеств, необходимых человеку для жизни и т.д.

Ключевые слова: среда, средовой подход, этическая компетентность, будущий учитель.

Bez'yazichnyy B.I. Create an ethical education and the educational environment as an important condition for the formation of ethical competence of future teachers. The article is devoted to the determination of the theoretical foundations of the

creation of an ethical education and educational environment as an important condition for the formation of ethical competence of future teachers. The author describes the features of environmental approach to education, which is a set of principles and methods of environmental opportunities in the implementation of educational goals. It was determined that the educational environment is a set of conditions affecting the functional and spatial association of educational process, between which are established close relationships and diverse group realized their personal, educational and professional and professional needs, interests and abilities; are processed and synthesized by modern methods and techniques of the educational process. Educational potential of the educational environment is reflected in the fact that it promotes the conversion of foreign relations in the internal structure of personality, filling the moral and aesthetic values of the subjects of training and education, the spread of new cultural values, creates favorable conditions for the full development and self-development, promotes the interests of the group, strengthens relations, promotes the assimilation of social experience and the acquisition of the qualities necessary for a person to live, etc.

Key words: environment, environmental approach, ethical competence, future teacher.

Постановка проблеми. Гуманістичні тенденції в освіті характеризуються ідеєю створення умов для розвитку особистості, найповнішого розкриття її можливостей. Актуальність проблеми створення освітнього середовища обумовлена необхідністю його цілісного оновлення і приведення у відповідність до гуманістичних принципів, на яких будується сучасна освіта. Створення етичного освітньо-виховного середовища сприяє моральному збагаченню особистості, забезпечує гармонійне й сприятливе існування всіх учасників педагогічного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави свідчити, що зазначена проблема знайшла висвітлення в таких аспектах: гуманізація середовища (Ш. Амонашвілі, Я. Корчак); інтеграція впливу соціального середовища на розвиток особистості (Л. Буєва, С. Моложавий, С. Шацький, В. Шульгін); створення цілісного виховного процесу в середовищі (Р. Фахрутдінова); конструювання середовища, що розвиває обдарованість особистості (Н. Гафурова); інтеграція методів дослідження середовища (В. Лисицька); вплив середовища на актуалізацію творчого потенціалу особистості через створення освітнього середовища (А. Воронін, С. Дерябо, Р. Зохіна, Н. Сизинцева, В. Слободчиков, В. Левін). Попри вагомий досягнення педагогічної науки щодо проблеми освітнього середовища, проблема створення етичного освітньо-виховного середовища залишається недостатньо розробленою.

Мета статті полягає у розкритті теоретичних засад створення етичного освітньо-виховного середовища як важливої умови формування етичної компетентності майбутнього вчителя.

Виклад основного матеріалу. Одним з найважливіших чинників виховання особистості є навколишнє середовище [12]. Проте на позитивні впливи середовища на розвиток особистості вказували ще такі видатні педагоги, як П. Блонський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький. Слід зазначити, що останнім часом зростає кількість наукових праць, які присвячено середовищному підходу в освіті. У загальному вигляді середовищний підхід являє собою сукупність принципів і способів використання можливостей середовища в реалізації педагогічних цілей. В основі середовищного підходу, з точки зору Ю. Мануйлова, лежать такі положення: середовище в навчальному закладі є те, серед чого перебуває особистість у виховній системі; середовище усереднює особистість: багате середовище збагачує, бідне – збіднює, вільне – звільняє, здорове – оздоровлює; середовище опосередковує шлях розвитку індивіда [13]. Отже, у контексті нашого дослідження особливої уваги заслуговує середовищний підхід до організації виховання, запропонований Ю. Мануйловим [13], у якому середовище розглядається як компонент загального освітнього середовища навчального закладу, що здійснює вплив на функціонування і розвиток системи в цілому. Удосконалюючи середовище, як вважає вчений, можна покращити параметри виховної системи. Виховний потенціал освітнього середовища учені (Ю. Бронський, Л. Буєва, В. Ільїна, Ю. Мануйлов, А. Мудрик, Л. Новікова, Н. Ходякова та ін.) вбачають у тому, що воно сприяє перетворенню зовнішніх ставлень у внутрішню структуру особистості, наповненню етично-естетичними цінностями суб'єктів навчання і виховання, розповсюдженню нових культурних цінностей, створює сприятливі умови для всебічного розвитку і саморозвитку особистості, стимулює групові інтереси, підсилює взаємостосунки, сприяє засвоєнню соціального досвіду і придбанню якостей, необхідних людині для життя тощо. Освітнє середовище вчені розглядають як сукупність умов, що впливають на функціональне і просторове об'єднання суб'єктів освітнього процесу, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки і реалізуються їхні особистісні, навчально-професійні і професійні потреби, інтереси і здібності; відпрацьовуються і синтезуються сучасні методи і методики навчально-виховного процесу [5]. З урахуванням висновків науковців (В. Бутенко, В. Ільїна, І. Ревенко та інші), у яких досліджуються суть і особливості культурно-освітнього середовища навчального закладу, будемо розглядати його в аспекті завдань нашого дослідження як феномен, у якому виявляють себе різні чинники впливу на свідомість людини.

Ми поділяємо позицію Ю. Мануйлова [13], який розглядає такі функції середовища:

1. Середовище є посередником суб'єкта в досягненні його мети, тобто створює умови, базу (матеріальні і духовні блага, інформаційне поле тощо) для задоволення його потреб, здійснення його діяльності.
2. Середовище, «опосередковуючи» свідомість, поведінку суб'єкта, є умовою реалізації отриманих знань і сформованих умінь, самореалізації.
3. Середовище здатне «усереднювати» суб'єкта, воно формує особистість, її потреби, впливає на формування інтересів, мотивів тощо. Суб'єкт вбирає оцінки, погляди, установки, що панують у середовищі, «несе на собі відбиток середовища».

Вперше психологічні механізми впливу середовища на особистість індивіда досліджував Л. Виготський, який важливу роль відводив «соціальній ситуації розвитку». Учений підкреслював, що значення середовища полягає в тому, що воно «по-своєму заломлює і спрямовує і будь-яке роздратування, що діє ззовні на людину, і будь-яку реакцію, що йде від людини назовні» [3, с.321]. Не можемо не погодитися з Л. Божович [2], яка вважає, що середовище є особливим поєднанням внутрішніх процесів розвитку і зовнішніх умов, які зумовлюють і динаміку розвитку, і нові якісні утворення особистості. Передусім треба зрозуміти характер переживань вихованця, включеного в середовище. Цікавим є висновок Д. Леонт'єва про

спільність будови зовнішньої і внутрішньої діяльності (об'єктно-предметна структура середовища і відповідна їй суб'єктивно-образна структура свідомості) [10, с.111]. Слід також звернути увагу на дослідження О. Леонтьєва, у яких психолог виявив механізм перетворення спочатку невизначеної пошукової активності суб'єкта в предметному середовищі, активності, що викликана і визначена предметами середовища, що має властивості пластичності, випробування і уподібнення предметам, у цілеспрямовану і психологічно регульовану суб'єктивними образами предметів діяльність. Цей середовищний механізм полягає в «зустрічі» потреби суб'єкта з предметом, що відповідає їй [9, с.144].

В. Слободчиков, досліджуючи діалектику об'єктивного і суб'єктивного, зовнішнього і внутрішнього стосовно особистості дійшов висновку, що психічні процеси і явища як реальні властивості людини, включені в дійсні процеси її життя, що виконують реальні функції в її життєдіяльності, спочатку виступають не як ставлення до дійсності, а як ставлення в самій дійсності [17]. На нашу думку, одним з найбільш слушним є визначення суті поняття «середовище», запропоноване Л. Новіковою: середовище – це «оточення, яке людина сприймає, на яке реагує, з яким вступає в контакт, взаємодіє» [15, с. 3-4]. Такий підхід до розуміння освітнього середовища є стислим і водночас змістовним і ємним. Виховний потенціал середовища учні визначають по-різному: одні вважають, що середовище є способом перетворення зовнішніх ставлень у внутрішню структуру особистості (А. Мудрик); інші розглядають середовище, наповнене етично-естетичними цінностями, яке дає спосіб жити і розвиватися; створює світ немов би наново, в ньому є сила і дія (В. Біблер); треті розуміють середовище як цілісну соціокультурну систему, що сприяє розповсюдженню нових культурних цінностей, стимулює групові інтереси, підсилює стосунки (Є. Волков); деякі вчені вважають, що середовище формує відношення до базових цінностей, сприяє засвоєнню соціального досвіду і придбанню якостей, необхідних людині для життя (Л. Буєва) тощо. С. Дерябо вводить поняття інформаційної і концептуальної моделей середовища, що формуються в свідомості людини для вирішення проблеми точного орієнтування особистості в навколишньому середовищі, формування адекватних уявлень про оточуючу дійсність [4, с.577-578]. Автор у інформаційну модель включає початкові дані про об'єкти і стан – середовище, а в концептуальну модель – подальше прийняття рішень про поведінку в середовищі. При цьому зміст інформаційної і концептуальної моделей у особистості зазвичай не збігається, оскільки людина приймає рішення не лише на основі актуальної інформації про середовище, але і на основі індивідуальних накопичених знань і досвіду. Але за таким підходом втрачається виховний вектор середовища.

У науці існують різні підходи до трактування суті виховного середовища, яке розуміють як:

- навчальний заклад з педагогічним колективом, що здійснює виховну діяльність (С. Дубовицька);
- частину середовища, в якому панує певний педагогічно сформований спосіб життя (Ю. Мануйлов);
- динамічну мережу взаємопов'язаних педагогічних подій, що створюється зусиллями соціальних суб'єктів (навчальний заклад, театр, бібліотека тощо), що виступає інтегрованою умовою особистісного розвитку людини (С. Микитюк).

В. Сухомлинський, ґрунтуючись у своїх педагогічних переконаннях на концепції духовно-етичного становлення людини, традиційно розглядав учнівське співтовариство як «основне соціальне середовище», у якому виховуються потреби, розкриваються задатки, формуються здібності особистості. І разом з тим вихованець набуває досвіду життя в суспільстві, погоджує особисті інтереси з інтересами іншої людини, інтересами колективу, суспільства.

Ми поділяємо думку В. Ясвіна, який акцентує увагу на тому, що слід говорити не стільки про окремі можливості середовища, а про їх сукупність, про систему впливів і умов формування особистості [19, с. 28].

І. Попова відмічає, що виховне середовище вбирає в себе вияви, що становлять комплекс умов, під впливом яких відбувається особистісне зростання особистості [16, с. 172]:

- 1) матеріальні (будинки освітнього закладу, обладнання, кольорова гама, форма одягу, зовнішній вигляд тих, хто навчається, педагогів);
- 2) соціальні (характер відносин, спосіб взаємодії членів організації, соціально-психологічний клімат в цілому);
- 3) духовні (ідеали, ціннісний потенціал, ідеї, творчі прояви, традиції тощо).

Інституціональне середовище мікросередовища особистості студента за своєю природою є організованим, що має, як правило, педагогічно доцільну спрямованість. На відміну від середовища, яке може бути організованим і стихійним, виховний простір – це результат діяльності творчого й інтеграційного характеру. Щоб воно склалося, потрібно визначити його основні компоненти і їх зв'язки, куди необхідно включити діяльність студентів [16].

Ми також підтримуємо думку Г. Беккер, С. Дубовицької, К. Слесик, що суттєвою характеристикою виховного простору є цілісний вплив на особистість вихованця, що забезпечує його ефективність. З точки зору цих науковців, цілісність забезпечується результатом гетерогенності елементів і зв'язків між ними за наявності єдиної педагогічної концепції, орієнтованої на пріоритети гуманістичного виховання, а цілісність і стабільність простору – гнучкістю структури. У ній мають бути зони невпорядкованості, які можуть стати джерелом подальшого розвитку. Виховний вплив освітньо-виховного середовища на особистість значною мірою визначається характером її взаємодії з цим середовищем.

З огляду на це, Л. Виготський, намагаючись осмислити залежність розвитку індивіда від його взаємодії з навколишнім середовищем, пропонував урахувати зміни в самому середовищі і в розвитку особистості [3, с.321]. А. Макаренко не лише говорив про необхідність створення «виховного середовища установи», але і включив вихованців у процес перетворення навколишнього середовища [11]. Усе це дає можливість проектувати взаємодію суб'єктів середовища. Розумінню взаємодії особистості і середовища допомагають висновки, зроблені О. Леонтьєвим. Взаємодію особистості і середовища вчений представляє через заміну механізму «стимул – реакція» більш точним особистісно-опосередкуючим механізмом «предмет – суб'єктивний образ – предмет», тобто механізмом взаємних переходів зовнішньої і внутрішньої діяльності людини (плотське сприйняття і інтеріоризація об'єктів діяльності, відображення об'єкту у свідомості і виникнення суб'єктивного образу, потім екстеріоризація і опредмечування образу у вигляді нового об'єкту) [9].

З точки зору розвивальної функції розглядає освітнє середовище Н. Ходякова. На думку дослідниці, особистісно розвивальне середовище – це такий вільний навколишній простір предметів і комунікацій, ситуацій і подій, який обирається і сприймається особистістю [18]. Таке середовище:

- насичене необхідними стимулами і можливостями для особистості на даному етапі її розвитку;
- відкрите для змін особистістю;
- стійко відтворює свої сутнісні характеристики.

Проекція цього визначення в освітню галузь, на думку В. Ільїної, привносить у нього деякі уточнення, а саме: оточуючий особистість комунікативно-предметний простір формується і змінюється при безпосередній участі, під впливом і спостереженням педагога [5]. У контексті нашого дослідження цінність мають висновки Т. Анікаєвої щодо взаємодії особистості з середовищем як найважливішої передумови розвитку самосвідомості особистості, що є одним з показників самовизначення. Дослідниця виходить з того, що самосвідомість не виникає в людини відразу, вона розвивається під тиском різних соціально-виховних впливів упродовж життя людини на основі її діяльності, велика частка якої протікає у взаємодії з іншими людьми. Поза взаємодією розвиток самосвідомості неможливий, а, отже, неможливе повноцінне самовизначення особистості [1].

З огляду на вищезазначене, визначальним критерієм виховуючого впливу середовища вважаємо факт взаємодії його суб'єктів, її характер. На підставі аналізу наукової літератури (С. Дубовицька, А. Мудрик, К. Слесик та інші) і педагогічної практики нами визначено чинники, які визначають можливості виховного простору для формування етичної компетентності майбутніх учителів: 1) набуття досвіду міжособистісних взаємин суб'єктів навчально-виховного процесу відповідно до норм професійної етики; 2) вибір діяльності, який дозволяє студентові відчути себе суб'єктом морально-етичної діяльності; 3) побудова взаємодії з іншими людьми на засадах професійної етики; 4) виконання соціальних ролей, в яких виявляються етичні відносини; 5) оволодіння підпросторами: культурно-етичним, інформаційним, естетичним тощо; 6) розвиток моральних якостей, рефлексивних здатностей, етичних умінь студентів. Учені (Г. Ковальова, В. Козирев, В. Ясвін та ін.) виділяють зовнішнє середовище, що оточує освітній заклад, і його внутрішнє середовище, що має певну структуру. Так, Г. Ковальов і Ю. Абрамова виділяють три компоненти у структурі внутрішнього середовища навчального закладу: фізичне оточення (архітектура шкільного будинку, предмети, меблі тощо); людські чинники (особистісні особливості, статуси і ролі суб'єктів тощо); програма навчання (діяльнісна структура, стиль викладання тощо) [7, с.190–191]. Деяко інакші компоненти виділяє В. Ясвін: просторово-предметний, соціальний, психодідактичний [19, с.37].

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу підхід В. Козирєва і М. Катуніної, які поряд з соціальними, навчальними, предметними компонентами, акцентують увагу на морально-духовній, виховній складовій освітнього середовища навчального закладу. Так, В. Козирєв пропонує два підходи до опису внутрішнього середовища навчального закладу: логічний, який виділяє сукупність елементів середовища, їхні зв'язки та різні їхні структури, і екстралогічний, тобто описуючи його в таких категоріях, як атмосфера, дух, комфортність. На його думку, використання цих підходів «взаємозбагачує їх і дозволяє уявити розглянуте явище цілісно» [8, с.19]. М. Катунінова виділяє наочно-матеріальний, суб'єктивний, духовний (сукупність традицій, норм, правил) компоненти [6, с.18–19]. Не зважаючи на певні розбіжності в поглядах учених щодо структури освітнього середовища, всі дослідники подають їх у взаємозв'язку та взаємозумовленості, тобто кожен суб'єкт здійснює свою діяльність, використовуючи просторово-наочні елементи такого середовища в аспекті соціальних стосунків, які існують у певному середовищі. На основі аналізу праць з проблеми розвитку особистості у взаємодії з навколишнім середовищем, В. Ільїна [5] сформулювала твердження, які є вельми актуальними для нашого дослідження:

1. Середовище – це зовнішній стосовно внутрішнього світу особистості простір, наповнений значущими для особистості предметами і комунікаціями з іншими особистостями. Середовище в цьому сенсі є сукупністю зовнішніх можливостей для реалізації внутрішніх потреб особистості, сукупністю індивідуально обраних засобів реалізації внутрішнього сенсу особистості через зовнішні форми її поведінки і діяльності.

2. Середовище може бути для особистості психологічно сприятливим або несприятливим, підтримуючим або стримуючим, стимулюючим або таким, що пригнічує розвиток. У цьому аспекті середовище виступає як сукупність зовнішніх позитивних або негативних стимулів для внутрішнього розвитку особистості.

3. Середовище і особистість взаємно активні. Середовище стимулює розвиток особистості і бере участь через пред'явлення наявних можливостей у формуванні нових потреб особистості, а особистість, у свою чергу, реалізує активний пошук у середовищі необхідних можливостей для задоволення потреб або безпосередньо бере участь у створенні нових можливостей, змінюючи середовище. Процес взаємодії особистості і середовища розвивається циклічно: середовищне стимулювання особистості → виникнення потреби → пошук можливостей → незадоволення потреби → зміна середовища → поява нових можливостей → задоволення потреби.

4. Взаємодія середовища і особистості опосередковується психологічним механізмом (особистісною ситуацією), який полягає в неперервному особистісному орієнтуванні людини в середовищі, у постійній актуалізації та апробації її системи суб'єктивних образів, моделей середовища (картини оточуючого світу) і зразків, моделей своєї поведінки в ній (Я-образу), що формуються на основі досвіду, що є в особистості.

5. Особливу роль для розвитку особистості в середовищі відіграють комунікації, побудовані на стосунках спільності з іншою особою. У цих комунікаціях кожен з учасників зберігає свою особисту автономність, але при цьому внутрішньо приймає, розуміє іншого, співпереживає йому. Подія розвиває особистостей і саморозвивається, приймаючи все більш складні форми відособлення і ототожнення двох осіб.

Крім того, створюючи освітньо-виховуюче середовище в навчальному закладі, спрямоване на формування в майбутніх учителів етичної компетентності, слід ураховувати, що морально-етичний розвиток особистості реалізується передусім у сферах: розумової діяльності – як шлях від сприйняття інформації про навколишнє до глибокого усвідомлення її сутності; морально-етичної діяльності – через референцію широкого спектра професійно-етичних норм (від засвоєння формальних норм ввічливості до прийняття гуманістичних принципів взаємодії з людьми); естетичної діяльності – у напрямі

осягнення краси та вироблення потреби створювати прекрасне до оволодіння способами творіння прекрасних вчинків, дій, речей [14]. Виховний вплив на формування етичної компетентності естетизації освітнього середовища обґрунтовуємо тим, що залучення до краси традиційно мислилося європейською культурою як набуття духовно-моральної досконалості. Ще в античній філософії Сократом, Платоном і Аристотелем було розроблено поняття «калокагатія» – поєднання давногрецьких слів «прекрасний» і «добрий» – яке відображувало ідеал гармонійного поєднання фізичних і духовних здібностей людини. В епоху Нового часу калокатія була ідеалом гармонійного виховання, яке повинно було реалізовуватися в адекватному способі життя. Розглядаючи взаємозв'язок морального та естетичного з філософських позицій, виявляємо при цьому внутрішню спорідненість, суттєву єдність етичної і естетичної сфер у взаєминах людини з іншими людьми, ставленнях до навколишнього світу. З гуманістичної точки зору, прекрасним є те, що духовно підносить людину і робить її шляхетною. Якщо воно внутрішньо не пов'язане з прекрасним, тоді етичне не може бути визначене морально добрим. Тому розвиток особистості можливий лише за умови врахування взаємодії цих сторін виховання, коли міжособові відносини передбачають своє становлення не тільки через осмислення правильності вчинку, відповідності його моральним потребам суспільства і нормам професійної етики, але й через естетичне переживання його краси і довершеності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Отже, етичне освітньо-виховне середовище, яке передбачає етизацію міжособистісних взаємин суб'єктів навчально-виховного процесу, створення сприятливого для становлення професійно-етичної позиції студентів етико-психологічного клімату в різних видах професійної підготовки студентів, умов для етичного саморозвитку й професійного становлення, а також естетизацію предметно-просторового середовища, що сприяє розвитку й збагаченню емоційно-почуттєвої сфери студентів, навчає розуміти й сприймати красу етичної поведінки й спілкування, діяти відповідно до норм професійної етики, забезпечує розвиток морально-етичних потреб, інтересів, ідеалів, тобто здійснює позитивний вплив на формування етичної компетентності майбутніх вчителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аникаева Т. В. Образовательная среда школы как условие профессионального самоопределения старшеклассником: автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т. В. Аникаева. – СПб., 2001. – 18 с.
2. Божович Л. И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка. Изучение мотивации поведения детей и подростков / Л. И. Божович. – М. : Педагогика, 1972. – С. 7-43.
3. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский: [предисл. А. Н. Леонтьева]. – М. : Искусство, 1986. – 573 с.
4. Дерябо С. Д. Диагностика эффективности образовательной среды / С. Д. Дерябо. – М., 1997.
5. Ільїна В. М. Формування правової культури майбутніх правоохоронців у освітньому середовищі ліцею: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ільїна Вікторія Миколаївна. – Х., 2011. – 200 с.
6. Катуннова М. Р. Формирование образовательной среды клуба-учреждения дополнительного образования детей: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00. 01 / М. Р. Катуннова. – СПб. – 239 с.
7. Ковалев Г. А. Пространственный фактор школьной среды: альтернативы и перспективы / Г. А. Ковалев, Ю. Г. Абрамова // Учителю об экологии детства. – М., 1996. – 248 с.
8. Козырев В. А. Теоретические основы развития гуманитарной образовательной среды педагогического университета: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / В. А. Козырев. – СПб., 2000. – 36 с.
9. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 2004. – 352 с.
10. Леонтьев Д. А. Методика изучения ценностных ориентаций / Д. А. Леонтьев. – М.: Смысл, 1992. – 260 с.
11. Макаренко А. С. О воспитании / А. С. Макаренко. – М. : Политиздат, 1990. – 415 с.
12. Маленкова Л. И. Теория и методика воспитания: [учебник] / Л. И. Маленкова. – М. : Педагогика, 2004. – 480 с.
13. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании: к определению понятия / Ю. С. Мануйлов // Воспитательная среда массовой школы: проблемы гуманизации; под ред. Л. И. Новиковой. – М. : НИИТ и ИП, 1992. – С. 28-42.
14. Микитюк С. О. Теоретико-методичні засади ресурсного підходу до професійної підготовки майбутнього вчителя: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Микитюк Сергій Олександрович. – Х., 2013. – 425 с.
15. Новикова Л. И. Школа и среда / Л. И. Новикова. – М. : Знание, 1985. – 75 с.
16. Попова И. В. Технология обучения диалогу-обсуждению в неязыковом вузе (На материале английского языка): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Попова Ирина Владимировна. – СПб., 2001. – 195 с.
17. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М., 1997. – 288 с.

Галіський В.О.

Кировоградская летняя академия национального Авиационного университета

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРЕНУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті наведено результати впливу розробленої програми оптимізації тренувально-оздоровчої роботи студентів вищих навчальних закладів. Запропонована програма індивідуальної тренувально-оздоровчої роботи складається із трьох блоків: Блок № 1. «Напрямок фізичної активності», який має чотири модулі, які спрямовані на розвиток аеробної витривалості, силових якостей, загально тонізуючого характеру і розвиток гнучкості; Блок № 2. «Біологічні компоненти», модулі якого спрямовані на очищення організму і відновлення після навантажень»; Блок № 3. «Соціальні фактори», модулі якого спрямовані на підвищення рівня сприйняття і спілкування з умовами повсякденної праці. Впровадження цієї програми сприяло підвищенню функціонального стану організму, що дало можливість значно підвищити рівень фізичної підготовленості досліджуваних студентів.

Ключові слова: тренувально-оздоровча програма, функціональний стан, фізична підготовленість.